

JOBBCOACHERNA – GRANSKNING I AFTONBLADET

1. Vilka deltog i arbetet?

Claes Petersson, Camilla Sundell.

2. Var publicerades jobbet?

Aftonbladet, nät och papper.

3. När publicerades/sändes bidraget?

Artikelserien publicerades 091107-091110 samt en uppföljning 091111.

4. Hur fick du/ni ursprungsidén till projektet?

Under hösten planerades en större satsning på material om arbetslöshet. Reportern Claes Petersson fick av projektledaren Maria Trägårdh och redaktionschefen Magnus Ringman i uppdrag att undersöka förutsättningarna för en granskning av de jobbcoacher som tidigare samma år kontrakterats av Arbetsförmedlingen på uppdrag av regeringen. Det var en satsning på tre miljarder och Arbetsförmedlingens största upphandling någonsin. Vid några dagars inledande research hittades kontrakterade coachbolag som hade sin huvudsakliga verksamhet inom till exempel alternativmedicin, massage och bilvård. Granskningen inleddes.

5. Vilka arbetsmetoder tillämpade du/ni?

Först ringades målen in: De 952 bolag som fått kontrakt med staten. Dessa – samt coacherna och funktionärerna kopplade till bolagen - granskades sedan på alla tänkbara sätt. Dokument begärdes ut från Arbetsförmedlingen, slagningar i offentliga register, granskning av hemsidor och arbetsbeskrivningar som företagen skickat in till AF. I ett tidigt skede tog vi hjälp av upplysningsföretaget Business Check. De kunde exempelvis automatiskt kontrollera betalningsanmärkningar på listorna över bolag och funktionärer. Dessa uppgifter dubbelkollades givetvis. Parallellt gjordes intervjuer med jobbcoachade arbetslösa. Vi ville också närmare kontrollera hur jobbcoacherna arbetade. Därför genomfördes två wallraffundersökningar. Vi ville undvika att använda riktiga arbetslösa och utrusta dem med dold kamera. Detta av flera skäl. De sitter i en beroendeställning mot Arbetsförmedlingen/jobbcoacherna och vi ville inte utsätta dem för en potentiellt farlig situation. En ord-mot-ord-situation skulle också uppstå. Istället utgav vi oss själva för att vara blivande arbetslösa och bokade in möten med två jobbcoacher. På våra inspelningar, telefon och dold kamera, blir vi av Arbetsförmedlingens coacher utsatta för hypnosförsök, neurolingvistisk programmering, Sedona-metoden (en form av healing) samt beröringsterapin Emotional Freedom Techniques. I våra inspelningar berättade dessa jobbcoacher tydligt att de använder dessa metoder även på andra arbetslösa. Filmmaterialet kunde sedan användas i Aftonbladets webb-tv-program 200 sekunder. För att kontrollera de många certifikat och utbildningar som coacherna marknadsför sig med utgav vi oss också för att vara blivande jobbcoacher och kontaktade certifierings- och utbildningsorganisationer. På så sätt fick vi bland annat reda på att det certifikat som flera av coacherna marknadsför sig hårt med går att få genom en snabbkurs på en vecka.

6. Vilka typer av källor använde du/ni?

Bland annat: Centralt placerade, källskyddade uppgiftslämnare, inom Arbetsförmedlingen, officiella källor på Arbetsförmedlingen, jobbcoacher, jobbcoachade arbetslösa, coachutbildare, politiker, poliskällor, forskare, fackliga företrädare, dokument från Arbetsförmedlingen och regeringen, årsredovisningar, hemsidor, stämmoprotokoll, domstolar, olika medlemsmatriklar, pressklipp, forskningsrapporter.

7. Stötte du/ni på några problem? Vilka? □

Ett genomgående problem var materialets omfattning. 952 coachbolag och sammanlagt flera tusen personer kontrollerades på flera sätt. I övrigt: ansvarsutkrävandet. Arbetsförmedlingens generaldirektör Angeles Bermudez-Svankvist höll sig undan och vägrade långa svara på frågor. Det gäller även arbetsmarknadsminister Sven-Otto Littorin som vi dock fick träffa till sist.

8. Hur lång tid tog projektet? □

Sex veckor.

9. Har projektet fått några konkreta följder? □

- En livlig debatt. Problemet har satts på kartan. En koll ett par dagar efter avslöjandena visade att 15 svenska dagstidningar haft ledarartiklar om avslöjandena. Ett tiotal tidningar och TV4 hade följt upp på nyhetsplats. Flera debattartiklar. Även intensiv debatt på olika forum på nätet. Dessa uppföljningar och debatten har sedan fortsatt och pågår fortfarande (början av december).
- En jobbcoach hoppade av sitt uppdrag sedan vi avslöjat hennes metoder.
- Socialdemokraterna, LO Norrbotten och fackförbundet Statstjänstemännen (ST) gick ut med pressmeddelanden.
- Interpellation till Littorin från vänsterpartiet. Littorin fick även svara på frågor av arbetsmarknadsutskottet på grund av avslöjandena.
- När vår granskning var klar för publicering gick Arbetsförmedlingen ut med att kontrakten med jobbcoacherna inte förlängs. Hela upphandlingens ska göras om. En intern granskning ska göras eftersom uppgifter fanns att flera inte skött sig. Detta skedde precis efter att en jobbcoach hoppat av på grund av vår granskning. Och precis efter att vi ökat pressen genom att begära ut nya papper. En tillfällighet? En direkt effekt av vår granskning? Det enda vi vet är att Arbetsförmedlingens ledning hade nåtts av uppgifter om vår granskning i samma stund som de agerade på detta sätt.

10. Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor? □

Reaktionerna var massiva. Än idag har vi inte hunnit svara på alla mail. Runt 1000 läsarreaktioner på telefon, mail och i kommentarer på artiklarna. I övrigt många ryggdunksmejl från kollegor. Anställda på Arbetsförmedlingen har ringt eller mejlat och tackat (vilket faktiskt inte var förvånade då vi fått uppgifter om ett utbrett internt missnöje). Flera rutinerade psykologer och beteendevetare hörde av sig med hyllningar liksom en rad politiker. Sist, men inte minst, gläds vi över Twitter-hyllningen av Expressens chefredaktör Thomas Mattsson.

11. Har projektet anmälts till PO, Granskningsnämnden eller annan instans?

Nej.

12. Ange webblänk till artiklarna/inslagen/bokpresentation.

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article6084431.ab>